

הרכב ואיכות תזונתי של מזונות גסים עתירי דופן תא

א. יוסף¹, א. צוקרמן², י. מירון¹, מ. נקבחת¹, ד. בן-גדליה¹

¹המחלקה לבקר וגנטיקה, מינהל המחקר החקלאי; ²שה"מ

חומרי לוואי מגידולי שדה, כגון סוגי קש שונים, משתמשים בעת מחסור כמזון גס להזנת בקר. בשנים אחרונות סופקו להזנת מע"ג כ 180 אלף טון קש לשנה, שנאספו משטח של כ 500 אלף דונם, וכמות זו איננה מספקת בהתחשב בדרישות הגדולות למזון הגס בהזנת מע"ג. בעקבות הבצורות, המחסור במים והמחיר הגבוה של המספוא גס, נעשה שימוש מוגבר בליגנו-צלולוזות להזנת שלוחות מסוימות ברפת (עגלות, פרות בתקופת היובש). בנוסף לשימוש בקש חיטה (כ90 אלף טון לשנה) התרחב השימוש בקש מגידולים אחרים, כגון: חימצה, חמניות, עגבניות לתעשייה, תלתן לזרעים, אפונה לתעשייה ועוד. נכון להיום, המידע על האיכות והערך התזונתי עבור מע"ג של סוגי הקש מגידולים שונים, לוקה בחסר. בעבודה נוכחית נבחן מגוון רחב של סוגי קש וחומרי לוואי מגידולי שדה, שנקצרו מהשטח לאחר איסוף הגרעינים או הזרעים. בתנאי האקלים בארץ, הקשים במיניהם עתירי דפנות תאים ולכן הגורם העיקרי הקובע את ערכם התזונתי הוא תכולת ואיכות הדופן ומידת פריקותה בכרס מע"ג. מגוון רחב של סוגי קש נדגמו באופן מייצג בעזרת דוגם מיוחד, מהבלות במרכזי מזון ורפתות מאזורי השונים בארץ. התוצאות מוצגות בחלקן בטבלה הבאה. ראויים לציין נעכלות ה- NDF הגבוהה של קש תירס, שיבולת שועל וסורגום, ולעומתם הנעכלות הנמוכה במיוחד של NDF מקש קנולה, חימצה, תלתן לזרעים ועגבניות שרי.

תכולת (% ע"ב ח"י) חומר האורגאני, דופן התא, ליגנין ושיעורי נעכלות דופן התא בסוגי קש שונים

קש	חומר אורגאני	NDF	ליגנין	נעכלות NDF
חיטה	87.7±1.97	76.1±2.11	6.7±0.17	45.1±0.37
תירס	87.6±1.50	69.9±3.79	5.9±0.41	54.7±2.29
שעורה	85.8±1.20	70.0±3.40	6.80±0.20	45.9±0.20
שיבולת שועל	88.2±3.94	72.9±1.38	8.10±0.90	52.0±1.20
חימצה	82.9±4.94	60.7±6.45	8.90±1.31	36.0±0.84
חמניות	80.8±2.60	49.1±1.30	6.70±0.30	46.6±3.0
סורגום	87.2±0.60	67.1±1.20	5.5±0.20	55.5±1.0
תלתן לזרעים	90.8±0.1	72.1±0.50	11.4±0.20	38.2±0.5
קנולה	90.4±1.41	74.0±1.31	12.3±0.64	24.0±0.82
שיח עגבניות שרי	77.3±0.49	43.2±0.55	8.40±0.11	37.0±0.96